

Brüssel, 23.5.2018
COM(2018) 414 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

**milles käsitletakse Leedu 2018. aasta riiklikku reformikava
ja esitatakse nõukogu arvamus Leedu 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Leedu 2018. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus Leedu 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi²,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone³,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 22. novembril 2017 võttis komisjon vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2018) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 22. märtsil 2018 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 22. novembril 2017 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles Leedut ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal päeval võttis komisjon vastu ka soovitus euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitus kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 22. märtsil 2018. Nõukogu võttis soovitus euroala majanduspoliitika kohta („euroala soovitus“) vastu 14. mail 2018.
- (2) Kuna Leedu rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Leedu tagama allpool esitatud soovitustes ja eriti

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² COM(2018) 414 final.

³ P8_TA(2018)0077 ja P8_TA(2018)0078.

soovituses 1 kajastuva euroala majanduspoliitilise soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise.

- (3) 2018. aasta aruanne Leedu kohta⁴ avaldati 7. märtsil 2018. Selles hinnati Leedu edusamme nõukogu poolt 11. juulil 2017 vastu võetud riigipõhiste soovitusel täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud soovitusel järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Leedu esitas 26. aprillil 2018 oma 2018. aasta riikliku reformikava ja 30. aprillil oma 2018. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste programmide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁵ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitusel rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Komisjon esitas täiendavad üksikasjad kõnealuse sätte kasutamise kohta suunistes selle kohta, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega⁶.
- (6) Leedu suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt kavatakse valitsus säilitada 2018.–2020. aastal oma nominaalse eelarveülejäagi suurusjärgus 0,6 %, ning seejärel prognoositakse selle vähenemist 0,3 %-ni 2021. aastal. Keskpika perioodi eelarve-eesmärk – struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst – kavatakse kogu programmiperioodi kestel täita. 2016. ja 2017. aastal võimaldati Leedule ka ajutist kõrvalekaldumist seoses süsteemse pensionireformi ja struktuurireformide rakendamisega. Need ajutised kõrvalekalded on võimaldatud kolmeks aastaks. 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 2021. aastaks 39,7 %-lt SKPst (2017. aasta näitaja) 35,3 %-le SKPst. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav, ent meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarveülejäagi eesmärkide saavutamiseks alates 2019. aastast, ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud.
- (7) 11. juulil 2017 esitas nõukogu Leedule 2017. aasta soovitusel, mille kohaselt võiks Leedu saavutada 2018. aastal oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi, võttes arvesse lubatud ajutisi kõrvalekaldeid, mis on seotud süsteemse pensionireformi ja struktuurireformide rakendamisega. Selleks ei tohi valitsemissektori esmaste netokulude⁷ nominaalne kasvumäär 2018. aastal ületada 6,4 %, mis vastab struktuurse eelarvepositsiooni lubatud halvenemisele 0,6 % SKPst. Komisjoni 2018. aasta

⁴ SWD(2018) 213 final.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁶ COM(2014) 494 final.

⁷ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud 4 aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevaid tulumeetmeid või õigusaktidekohast tulude suurenemist võetakse arvesse. Ühekordseid tulu- ja kulumeetmeid arvesse ei võeta.

kevadprognoosist lähtuvalt peaks Leedu struktuurne eelarvepuudujääk olema 2018. aastal 0,7 % SKPst ja 2019. aastal 0,6 % SKPst. Seega prognoositakse, et struktuurne eelarvepositsioon ületab mõlemal aastal keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Leedu täidab 2018. ja 2019. aastal prognoosi kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.

- (8) Keskkonnamaksudest ja korduvatest omandimaksudest laekuv tulu jääb allapoole ELi keskmist. Leedu on alustanud omandimaksu süsteemi reformi, mille käigus lisatakse sellesse süsteemi astmelisuse element, ning on kaotanud aktsiisivabastused kütteks kasutatavalt kivisöelt ja koksilt. Riik peaks siiski jätkuvalt püüdma laiendada oma maksubaasi majanduskasvu vähem pärssivatele allikatele. Ehkki Leedu on viimastel aastatel teinud edusamme maksukogumise parandamisel, kuulub ta endiselt käibemaksu alalaekumise poolest ELi esirinda. Leedu võtab täiendavaid meetmeid maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemiseks ja maksukuulekuse parandamiseks ning tema hiljuti rakendanud meetmed on juba andnud esimesi positiivseid tulemusi. Maksukuulekuse suurendamine aitaks suurendada eelarvetulu ning parandada maksusüsteemi õiglust.
- (9) Uue pensionide indekseerimise valemi kasutuselevõtmisega 2018. aastal, millega seostatakse pensionid palgafondi kasvuga, tagatakse prognooside kohaselt kuni 2040. aastani riiklike pensionikulude muutumatu osakaal SKPs. See tagaks Leedu pensionisüsteemi eelarvelise jätkusuutlikkuse. Paraku on oodata pensionisüsteemi kulude ja tulude suhte halvenemist, sest tänu tööelise elanikkonna kiirele kahanemisele kasvab palgafond prognoosi kohaselt paljast aeglasemalt. See tekitab muret pensionide piisavuse pärast, sest see on Leedus juba praegu üks kehvemaid ELis. Samuti ei ole selge, kuidas nimetatud reform praktikas toimib, sest valitsusel on õiguslik kohustus teha asendusmäära vähenemise korral ettepanek meetmete võtmiseks. Kui asendusmäär hoitaks muutumatuna, suureneks kogupensionikulu osakaal SKPs 2040. aastate lõpuks peaaegu 45 % võrra ning seaks riigi rahanduse surve alla. Seetõttu on oluline tuua selgust küsimustesse, mis on seotud pensionialastest õigusaktidest tuleneva õigusliku ebakindlusega, tagada pensionisüsteemi pikaajaline eelarveline jätkusuutlikkus ja tegeleda samal ajal pensionide vähesuse piisavuse probleemiga.
- (10) Tööturu olukord on kiiresti pingestumas nii jõudsa majanduskasvu tulemusena kui ka negatiivse demograafilise arengu ja väljarände tõttu. Üha enam hakkab maad võtma oskustööliste nappus. Selline olukord nõuab haridus- ja koolitussüsteemi, mis suudab tagada igaühele asjakohased oskused. Ehkki möödunud aastal algatatud reformid on samm õiges suunas, on oluline, et Leedu neid ka rakendaks, parandamaks oma haridus- ja koolitussüsteemi tulemuslikkust. Leedu kolmanda taseme hariduse rahastamise ja akrediteerimise eeskirjad aitavad suurendada kõrghariduse omandanud inimeste arvu, aga on samal ajal suurendanud ka muret kõrghariduse kvaliteedi, killustatuse ja selle üle, kuivõrd vastab kõrgkoolis omandatud kvalifikatsioon tööturu vajadustele. Käimasolev ülikoolide konsolideerimine peaks juhul, kui koos sellega muudetakse ka akrediteerimise ja rahastamise eeskirju, aitama praeguseid probleeme lahendada. Lisaks on püsiv demograafiline surve vähendanud haridussüsteemi tõhusust ja toonud üha enam esile pakilise vajaduse tagada võrdne juurdepääs kvaliteetsele ja kaasavale haridusele. Selleks et parandada Leedu õpilaste keskmisest kehvemaid põhioskusi, on tarvis reformida õpetajate põhikoolitust, nende karjäärivõimalusi ja töötingimusi, ning täiendavalt tuleb ellu viia veel teisi kvaliteedi parandamise reforme.

- (11) Täiskasvanuõppes osalemise väike protsent Leedus näitab, et täiskasvanuõpe on endiselt vähe arenenud ega too majandusele kasu täiendatud oskuste, innovatsiooni ega ebasoodsas olukorras olevate inimeste (näiteks eakamate, töötute või mitteaktiivsete täiskasvanute) tööturule integreerimise näol. Ehkki taristusse on tehtud investeeringuid, on kutsehariduse ja -õppe koolituskavad sageli vananenud ning kutseharidust ja -õpet tuleks rohkem kohandada kohalike ja piirkondlike tööturgude vajadustele. Töökohal toimuv väljaõpe on endiselt algfaasis ja seda tuleks laiendada. Aktiivse tööturupoliitika meetmed sisaldavad rohkem koolitusi, aga nende pakkumist tuleks veelgi suurendada. Selles valdkonnas hiljuti algatatud reformid ja võetud meetmed ei ole seni märkimisväärselt tulemusi andnud. Laiemas kontekstis on oluline suurendada sotsiaalpartnerite suutlikkust, et soodustada nende kaasatust.
- (12) Probleemid tervisenäitajatega püsivad; neil on negatiivne mõju tööviljakusele, majanduse konkurentsivõimele ja elukvaliteedile. Tervishoiuteenuste osutamine on endiselt liiga haiglapõhine ja jätab ruumi esmatasandi tervishoiuteenuste väljaarendamisele. Tervishoiuteenuste tõhustamiseks tuleks vahendeid veelgi ratsionaliseerida ja võtta meetmeid nii haiglaravi kui ka esmatasandi arstiabi kvaliteedi parandamiseks. Haiguste ennetamise ja rahvatervise edendamise strateegiad peaksid aitama riskikäitumist tugevamini ja kiiremini ohjeldada. Paraku on selliste strateegiate haare endiselt väike, sektoritevaheline koostöö vähe arenenud ja vastutus tulemuste eest ei ole kohalikult tasandil piisavalt juurdunud. Tervishoiusüsteemi tõhusust vähendab komme, mille kohaselt patsiendid tasuvad teenuste eest sageli omast taskust, samuti tervishoiukulude madal tase ja vahendite ebatõhus jaotamine.
- (13) Leedu peamised probleemid, mis vähendavad tema majanduskasvu väljavaateid, on endiselt vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste suur osakaal ja sissetulekute suur ebavõrdsus. Lisaks ohustavad need sotsiaalset ühtekuuluvust ja võivad soodustada väljarännet. Hoolimata jätkuvast majanduskasvust, on kõige suuremas vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus eakad, puuetega inimesed, lapsed, üksikvanemaga leibkonnad ja töötud. Leedu maksu- ja hüvitiste süsteemi korrigeeriv mõju on üks väiksemaid ELis. Ehkki vaesuse ja sissetulekute ebavõrdsusega võitlemiseks on tehtud esimesed olulised sammud, on riigil selles valdkonnas ELi keskmiseni jõudmiseks veel pikk tee käia. Madalapalgaliste töötajate võrdlemisi suur maksukiil võib vähendada nende motivatsiooni tööd teha ning suurendada vaesuse ja ebavõrdsuse riski. Vaesuse ja ebavõrdsuse taset saaks alandada, pakkudes tööturul osalemiseks stiimuleid eelkõige haavatavatesse rühmadesse kuuluvatele inimestele ja madalapalgalistele töötajatele ning tugevdades maksu- ja hüvitiste süsteemi korrigeerivat mõju ja toetades seda maksude parema kogumisega. Sellised meetmed võivad samuti aidata suurendada sotsiaalset õiglust.
- (14) Tootlikkuse kasv, mis oli alates 2012. aastast tagasihoidlik, taastus 2017. aastal ning leevendas kulupõhisele konkurentsivõimele avalduvat survet. Paraku on selle positiivse arengu mootoriks eelkõige erasektor. Avaliku sektori investeeringute tõhususe parandamisel on saavutatud vaid piiratud edu. Avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste tõhusus on endiselt väike ning ettevõtjate ja teadusasutuste vaheline koostöö kesine. Avaliku sektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse vähenesid 2016. aastal märkimisväärselt. Teadus- ja innovatsioonipoliitika killustatud juhtimise ja kooskõlastamisega kaasneb tegevuse ebatõhusus ja see ei lase ettevõtjatel erinevatest toetuskavadest täielikult kasu saada. Edusammud avalik-õigusliku teadussektori korralduse ja rahastamise käimasoleval reformimisel peaksid aitama olemasolevaid vahendeid paremini ära kasutada.

- (15) Leedu on teinud edusamme oma korruptsiooni ennetamise raamistiku tugevdamisel, olles võtnud vastu õigusakti, millega kaitstakse lobitöötajaid ja rikkumisest teatajaid nii avalikus kui ka erasektoris. See õigusakt tuleb aga alles rakendada. Endiselt valmistab muret korruptsioon tervishoiusektoris, ehkki valitsuse „puhaste käte“ programm on andnud kiiduväärseid tulemusi.
- (16) Komisjon on Euroopa poolaasta (2018) raames Leedu majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2018. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2018. aasta stabiilsusprogrammi ja 2018. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Leedule esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Leedu eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandusjuhtimist.
- (17) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2018. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud ja on arvamisel, et Leedu täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid,

SOOVITAB Leedul võtta 2018. ja 2019. aastal järgmisi meetmeid.

1. Parandada maksukuulekust ja laiendada maksubaasi majanduskasvu vähem pärssivatele allikatele. Tagada pensionisüsteemi pikaajaline jätkusuutlikkus ja tegeleda samal ajal pensionide piisavuse küsimusega.
2. Parandada hariduse ja koolituse, sealhulgas täiskasvanuõppe kvaliteeti, tulemuslikkust ja tööturu vajadustele vastavust. Parandada tervishoiusüsteemi toimimist, nihutades selle keset veelgi rohkem haiglaravilt ambulatoorsele ravile, tugevdades haiguste ennetamise meetmeid, sealhulgas kohalikul tasandil, ning suurendades hooldusteenuste kvaliteeti ja muutes need taskukohasemaks. Parandada maksu- ja hüvitiste süsteemi, et vähendada vaesust ja sissetulekute ebavõrdsust.
3. Stimuleerida tootlikkuse kasvu, parandades avaliku sektori investeeringute tõhusust, tagades teadus- ja arenduspoliitika tõhusa juhtimise valitsustasandil ning püüdes kõrvaldada ettevõtjate ja teadusasutuste vahelist koostööd soodustavate avaliku sektori meetmete puudusi ja ebatõhusust.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*